

***Barbilophozia atlantica* in der Tschechoslowakei (*Hepaticae*)**

***Barbilophozia atlantica* v Československu (*Hepaticae*)**

Josef Duda

DUDA J. (1983): *Barbilophozia atlantica* in der Tschechoslowakei (*Hepaticae*). [*Barbilophozia atlantica* in Czechoslovakia]. — Preslia, Praha, 55 : 265—276.

Barbilophozia atlantica (KAAL.) K. MÜLL. is reported as new to Czechoslovakia (Krkonosé and Liptovské hole Mts.) on the basis of a revision of all available specimens to the reports of *Barbilophozia* from Czechoslovakia. The early report of this species from the Vysoké Tatry (High Tatra) Mts. is erroneous and refers to *Tritomaria quinquedentata* (HUDS.) BUCH. Distinguishing characters of *B. atlantica* (KAAL.) K. MÜLL. and *B. attenuata* (MART.) LOESKE are given.

Zukalova 3, 746 01 Opava, Tschechoslowakei.

Barbilophozia atlantica (KAAL.) K. MÜLL. war von der polnischen Seite der Hohen Tatra bekannt (SZWEYKOWSKI 1960); J. Šmarda führt diese polnische Lokalität an und bemerkt, dass diese Art auch im tschechoslowakischen Teile der Hohen Tatra gefunden wird (ŠMARDA 1961). V. Peciar hat diese

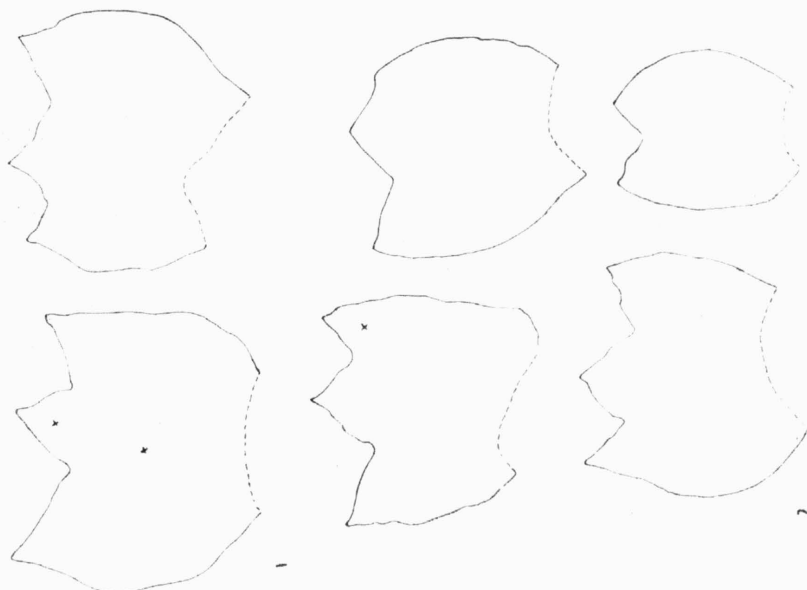

Abb. 1. — *Barbilophozia attenuata* (MART.) LOESKE — 1 Blattform — Šumperk: Bradlo, 1982 leg. J. Duda — OP. — *Barbilophozia atlantica* (KAAL.) K. MÜLL. — 2 Blattform — Krkonosé: Labská louka, 1896 leg. V. Schiffner — PRC.

Art von dem Tal Bialovodská dolina in der Hohen Tatra als neu für die Tschechoslowakei veröffentlicht (PECTAR 1978). Auf Grund der Revision des Originalbeleges (SLO) handelt es sich um *Tritomaria quinquedentata* (HUDS.) BUCH.

Für die Studie „Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei“ habe ich alle Belege der Gattung *Barbilophozia* mit den Fundorten aus der

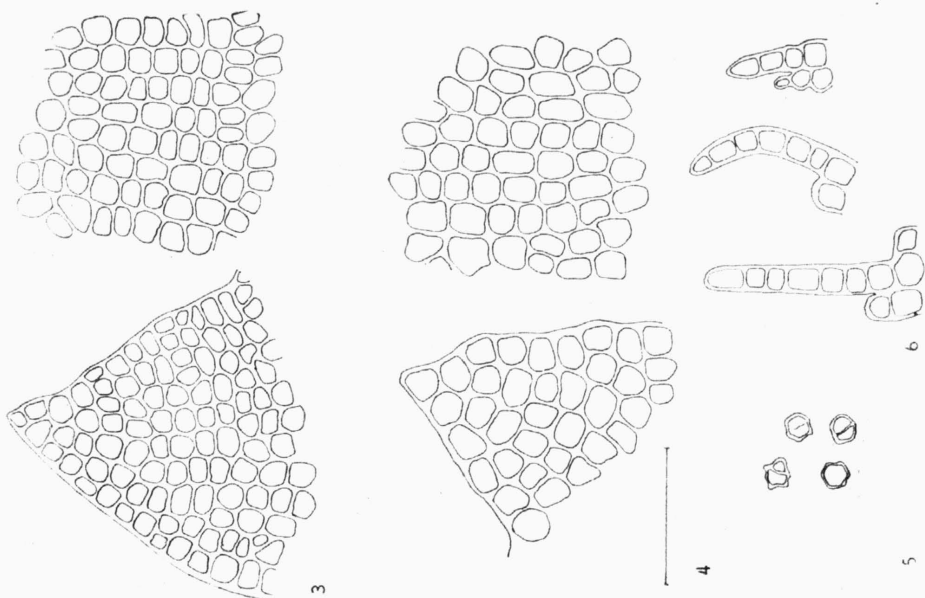

Abb. 2. -- *Barbilophozia attenuata* (MART.) LOESKE — 3 Zellnetz im Blattlappen und in Blattmitte. — *Barbilophozia atlantica* (KAAL.) K. MÜLL. — 4 Zellnetz im Blattlappen und in Blattmitte. — 5 Keimkörner. — 6 Unterblätter. Massstab = 100 µm.

Tschechoslowakei revidiert oder bestimmt. Dabei habe ich nachgewiesen, dass *B. atlantica* (KAAL.) K. MÜLL. bei uns schon einigemal gesammelt, aber schlecht bestimmt wurde. Als erster hat diese Art bei uns im Riesengebirge V. Schiffner in den Jahren 1895 und 1896 und nach ihm J. Šmarda in Jahre 1945 gesammelt. J. Šmarda entdeckte diese Art noch im Jahre 1959 in der Liptauer Tatra. V. Schiffner hat beide Belege als *Lophozia gracilis* bestimmt aber mit diesen Bemerkungen: „Ohne Brutsporen. Auch mit *J. Kunzei* vergl.“ und „Ohne Keimkörnersprossen, oder *L. kunzeana* ?“ Das heisst, dass Schiffner mit seiner Bestimmung nicht zufrieden war.

Fundorte in der Tschechoslowakei

Krkonoše: Bílé Labe (Ob. Weisswasser), 8. 1895 leg. V. Schiffner sub *Lophozia gracilis* — PRC; Labská louka (Elbwiese), 17. 8. 1896 leg. V. Schiffner sub *Lophozia gracilis* — PRC; Pančavská louka, 1300 m, 23. 8. 1945 leg. J. Šmarda sub *Barbilophozia floerkei* — BRNM. Liptovské hole: Nordhänge des Berges Polská Tomanová (Ferečiny), 1700 m, 15. 7. 1959 leg. J. Šmarda sub *Barbilophozia quadriloba* — BRNM.

Barbilophozia atlantica (KAAL.) K. MÜLL. gehört in die Untergattung *Orthocaulis* BUCH und ist mit *B. attenuata* (MART.) LOESKE naheverwandt;

diese ist aber in der Tschechoslowakei besonders in der Bergregion ziemlich häufig. *B. atlantica* (KAAL.) K. MÜLL. wächst bei uns in der subalpinen Region auf Silikatfelsen, auf Humus in Hochmooren oder auf Torf. So z. B. in der Liptauer Tatra wächst diese Art gemeinsam mit *Sphagnum* sp., *Mylia anomala* (HOOK.) S. GRAY und *Cephalozia bicuspidata* (L.) DUM.

Weil diese Art bei uns bis jetzt übersehen und schlecht bestimmt wurde, führe ich hier die Unterscheidungsmerkmale zwischen dieser Art und *B. attenuata* (MART.) LOESKE (Abb. 1 und 2).

- 1 a Blattlappen 3 (vereinzelt 4), flach; Zellen am Rande der Blattlappen $\pm 15 \mu\text{m}$, in der Blattmitte $15-20(25) \mu\text{m}$. Am Stengelende häufig fadenförmige aufrechte, schuppenartig beblätterte Keimkörner tragende Sprossen *B. attenuata*
- b Blattlappen 3 oder 2, oft einwärts gekrümmt; Zellen am Rande der Blattlappen $20-25 \mu\text{m}$, in der Blattmitte $25-30(35) \mu\text{m}$. Sprossen mit Keimkörnern fehlen; Keimkörner auf Blattspitzen am Stengelende *B. atlantica*

SOUHRN

Barbilophozia atlantica (KAAL.) K. MÜLL. byla spolehlivě zjištěna pro Československo až nyní na základě revize všech dostupných herbářových dokladů rodu *Barbilophozia*. Poprvé sbíral tento druh v Krkonoších V. Schiffner koncem minulého století, ale sběry určil jen provizorně jako *Barbilophozia attenuata* (MART.) LOESKE. Později sebral tento druh J. Šmarda opět v Krkonoších a také v Liptovských holích; v obou případech byly doklady chybně určeny. Údaj V. Pečiara z Vysokých Tater patří k *Tritomaria quinqueidentata* (HUDS.) BUCH.

LITERATURA

- PECIAR V. (1978): Studia bryofloristica Slovaciae IX. — Acta Fac. Rer. Natur. Univ. Comenian., Bratislava, Bot., 26 : 43–52.
- ŠMARDA J. (1961): Příspěvky k rozšíření játrovek v Československu VI. — Biol. Pr., Bratislava, 7/1 : 1–45.
- SZWEYKOWSKI J. (1960): Materiały do flory wątrobowców Tatr. — Poznań. Tow. Przyj. Nauk, Pr. Komis. Biol., Poznań, 21/3 : 1–92.

Eingegangen am 12. November 1982

W. Holzner & M. Numata [red.]:

Biology and ecology of weeds

Geobotany 2

Dr. W. Junk Publishers, The Hague—Boston—London 1982, 461 str., cena 265 Dfl. (Kniha je v knihovně ČSBS.)

Šestnáct let po vydání Kingova obšírného přehledu světových plevelů vyšlo podobné dílo, jehož redaktori již v úvodu zdůrazňují nezbytnost týmového přístupu, má-li být zachycen současný stav základního biologického i praktického zemědělského výzkumu. Kniha je výsledkem práce širokého autorského kolektivu (41 přispěvatelů z 18 států, převažují autoři evropští a japonští) a je rozčleněna do 4 oddílů a 38 kapitol, které mají samostatné číslování obrázků, tabulek a vlastní seznam literatury.

Úvodních šest kapitol je věnováno rozmanitým obecným otázkám. W. Holzner vysvětluje, rozhodnutí autorů soustředit se na plevele obdělávané půdy, podává přehled definic pojmu plevel a vyslovuje názor, že nikoliv kolonizační schopnosti, ale konkurenční vztahy s člověkem jsou základní ekologickou charakteristikou plevelů. — Metodologie studia plevelové vegetace je založena převážně na pracovních metodách M. Numaty, publikovaných většinou v japonštině